



Europeiska
unionens råd

Bryssel den 9 december 2022
(OR. en)

15818/22

CORDROGUE 83
SAN 655
COHOM 154

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
av den:	8 december 2022
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	15227/22 + ADD 1
Ärende:	Rådets slutsatser om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken, som godkändes av rådet (rättsliga och inrikes frågor) vid dess 3920:e möte den 8 december 2022.

Rådets slutsatser om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken

Europeiska unionens råd,

SOM ERINRAR om att EU:s narkotikastrategi syftar till att skydda och förbättra samhällets och individens välfärd, skydda och främja folkhälsan, ge allmänheten en hög nivå av säkerhet och välbefinnande och öka hälsokompetensen¹, att strategin grundar sig på internationell rätt, inbegripet de internationella konventioner om narkotikakontroll som utgör den internationella rättsliga ramen för den globala ordningen för narkotikakontroll, samt internationell människorättslagstiftning,

SOM ERINRAR OM EU:s åtagande i EU:s narkotikastrategi att stärka det internationella samarbetet med tredjeländer, regioner, internationella och regionala organisationer och på multilateral nivå, samt på multilateral nivå för att eftersträva strategins mål och följa dess metoder, även på utvecklingsområdet, och att stärka EU:s roll som global förmedlare av en människocentrerad och människorättsorienterad narkotikapolitik,

SOM ERINRAR OM att EU:s narkotikastrategi syftar till att bidra till att minska efterfrågan och tillgången på narkotika, och till att ta itu med narkotikarelaterade skador genom ett evidensbaserat, integrerat, tvärvetenskapligt och välavvägt tillvägagångssätt som inbegriper ett jämställdhetsperspektiv och ett jämlikhetsperspektiv på hälsa²,

SOM ERINRAR OM slutdokumentet från FN:s generalförsamlings extra session 2016 om narkotikaproblemet i världen, där det rekommenderas att man främjar välfärden i samhället som helhet genom att utarbeta effektiva vetenskapligt evidensbaserade förebyggande strategier som är anpassade till individers, familjers och samhällens behov som en del av en övergripande och balanserad nationell narkotikapolitik, på icke-diskriminerande grund³,

¹ Syfte, grund och tillvägagångssätt för EU:s narkotikastrategi 2021–2025.

² EU:s narkotikahandlingsplan, Inledning, punkt 8 och punkt 2.

³ Slutdokumentet från FN:s generalförsamlings extra session 2016 om narkotikaproblemet i världen, punkt d.

SOM ERINRAR om resolution 37/42⁴ av den 23 mars 2018 från FN:s råd för mänskliga rättigheter om bidrag till genomförandet av det gemensamma åtagandet att effektivt ta itu med och motverka narkotikaproblemet i världen när det gäller mänskliga rättigheter, i vilken värdet av övergripande och balanserade politiska insatser, inbegripet sådana som rör främjande av hållbara och livskraftiga försörjningsmöjligheter, erkänns,

SOM ERINRAR om att de mänskliga rättigheterna är universella, oförytterliga, odelbara och avhängiga av varandra, även i samband med narkotikapolitik, utvecklingsbistånd, hälso- och sjukvård och straffrätt,

SOM ERINRAR om rådets slutsatser om alternativ utveckling, där man välkomnar EU:s och dess medlemsstaters ledande roll vid anpassningen av alternativ utveckling till tillhörande utvecklingsinriktade narkotikapolitiska insatser samt övergripande utvecklingsstrategier och sektorspolitik, såsom främjandet av de mänskliga rättigheterna i narkotikapolitiken, fattigdomsminskning, landsbygdsutveckling och livsmedelssäkerhet, tillgång till mark och markrättigheter, miljöskydd och klimatåtgärder, säkerhet och fredlig lösning av väpnade konflikter, främjande av rättsstatsprincipen och goda styrelseformer samt främjande av jämställdhet mellan män och kvinnor⁵,

SOM ERINRAR OM att en sammanhängande, ändamålsenlig och verkningsfull tillämpning av åtgärderna bör säkerställa en hög grad av skydd av människors hälsa, stabilitet och säkerhet i samhället samt bidra till ökad medvetenhet, Eventuella oavsiktliga negativa följdverkningar förbundna med genomförandet av dessa insatser bör minimeras, och mänskliga rättigheter och hållbar utveckling bör främjas⁶,

⁴ https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/37/42

⁵ Europeiska rådets slutsatser om alternativ utveckling: ”Mot en ny förståelse av alternativ utveckling och tillhörande utvecklingsinriktade narkotikapolitiska insatser – Att bidra till genomförandet av rekommendationerna från extrasessionen i FN:s generalförsamling 2016 och till FN:s mål för hållbar utveckling”, dok. 14338/18.

⁶ EU:s narkotikastrategi, inledningen, punkt 3.

SOM UNDERSTRYKER att de stater som är parter i FN:s konvention om barnets rättigheter har åtagit sig att vidta alla lämpliga åtgärder, inbegripet lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsrelaterade åtgärder, för att skydda barn från användning av narkotika och förhindra att barn används vid framställning av och handel med sådana ämnen⁷,

SOM ERKÄNNER att insatser måste göras mot den stigmatisering som är förknippad med narkotikamissbruk och narkotikarelaterade sjukdomar, särskilt med tanke på att denna stigmatisering kan ha skadlig inverkan på narkotikaanvändarnas psykiska och fysiska hälsa och även skulle kunna utgöra ett hinder mot att söka stöd⁸,

SOM ERKÄNNER att narkotikafenomenets mångfasetterade karaktär kräver en övergripande strategi som inbegriper ett genus- och åldersperspektiv och främjar både jämställdhet och icke-diskriminering av personer i utsatta och marginaliserade situationer⁹,

SOM ERINRAR OM behovet av att upprätthålla och förbättra tillgången till, tillgängligheten till och täckningen av risk- och skademinskande tjänster, inbegripet evidensbaserad bästa praxis, med vägledning av minimikvalitetsnormerna för insatser för att minska efterfrågan på narkotika i EU:s medlemsstater, i enlighet med nationell lagstiftning¹⁰,

SOM BEKRÄFTAR principen om kontinuitet i vården under hela det straffrättsliga förfarandet och vikten av att erbjuda personer med missbruksrelaterade sjukdomar ett brett spektrum av frivilliga och evidensbaserade narkotikatjänster, inbegripet vård, behandling, risk- och skademinskning, som bygger på informerat samtycke och hanteras av hälso- och sjukvårdspersonal, i enlighet med nationell lagstiftning¹¹,

⁷ FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), artikel 33.

⁸ EU:s narkotikastrategi, strategisk prioritering 6.4.

⁹ FN:s gemensamma ståndpunkt till stöd för genomförandet av den internationella politiken för narkotikakontroll genom effektivt samarbete mellan olika organ – gemensamma principer

¹⁰ EU:s narkotikastrategi, strategiska prioriteringar 7.1 och 7.2, rådets rekommendation av den 18 juni 2003 om förebyggande och begränsning av hälsorelaterade skador i samband med narkotikamissbruk (2003/488/EG).

¹¹ Principen om kontinuitet i vården fastställs i rådets slutsatser om alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare. Behovet av informerat samtycke och deltagande av hälso- och sjukvårdspersonal framgår av de internationella riktlinjerna och narkotikapolitikrapporten från FN:s arbetsgrupp för godtyckligt frihetsberövande.

SOM ERKÄNNER att olaglig narkotikahandel utgör ett hot mot EU-medborgarnas hälsa, säkerhet och livskvalitet samt mot den lagliga ekonomin, stabiliteten och säkerheten i EU:s medlemsstater,

SOM OCKSÅ VÄRDESÄTTER EU-medlemsstaternas och, i enlighet med deras befogenheter, kommissionens och relevanta EU-organs samarbetsinsatser för att bekämpa olaglig narkotikahandel och begränsa förekomsten av olagliga narkotikamarknader,

SOM FRAMHÅLLER behovet att bekämpa narkotikarelaterad brottslighet med särskilt fokus på behovet av att motverka våld, korruption och utnyttjande av utsatta grupper genom att ta itu med de bakomliggande faktorer som leder till att de ger sig in på marknaderna för olaglig narkotika,

SOM ERINRAR OM principerna i internationell människorättslagstiftning, inbegripet legalitetsprincipen, och principerna om proportionalitet mellan brott och straff,

SOM ERINRAR om rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel,

SOM FÖRDÖMMER dödsstraffet, utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden, även för narkotikarelaterade brott i vissa länder i världen,

SOM ERKÄNNER att stater enligt FN:s konventioner om narkotikakontroll får överväga alternativa, icke frihetsberövande åtgärder för personer som anklagas för lindriga narkotikarelaterade brott och får, i enlighet med nationella, konstitutionella, rättsliga och administrativa system, tillhandahålla alternativ eller ytterligare åtgärder i fråga om fällande domar eller straff¹²,

¹² 1988 års FN-konvention om bekämpande av illegal handel med narkotika och psykotropa ämnen.

SOM ERINRAR om rådets slutsatser från 2018 om alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare, där det framhålls att medlemsstaterna när så är lämpligt och i enlighet med egna rättsliga ramar behöver tillhandahålla och tillämpa alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare för att förebygga brottslighet, undvika återfall och öka det straffrättsliga systemets effektivitet och ändamålsenlighet, samtidigt som man försöker uppnå en minskning av hälsorelaterade skador och en minimering av de sociala riskerna¹³,

SOM KONSTATERAR att uttrycket "alternativ till tvångsåtgärder", i överensstämmelse med rådets slutsatser från 2018 om alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare, i medlemsstaternas nationella lagstiftning också skulle kunna referera till alternativ som används i stället för eller som komplement till traditionella straffrättsliga åtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare,

SOM vidare NOTERAR att antagande och genomförande av alternativ till tvångsåtgärder på grund av olika rättsliga ramar och behov bör skräddarsys av medlemsstaterna och anpassas till konkreta förhållanden och stå i överensstämmelse med nationella och internationella rättsliga ramar samt EU-ramar,

SOM ÄR MEDVETET OM Europeiska kommissionens nuvarande arbete, som föreskrivs i EU:s handlingsplan mot narkotika 2021–2025, för att rekommendera en ökning av tillgängligheten, det effektiva genomförandet, övervakningen och utvärderingen av de åtgärder som tillhandahålls som alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare i enlighet med medlemsstaternas nationella lagstiftning,

SOM ERINRAR OM slutdokumentet från FN:s generalförsamlings extra session 2016, som uppmuntrar utveckling och genomförande, med vederbörlig hänsyn till nationella, konstitutionella, rättsliga och administrativa system, alternativa eller kompletterande åtgärder till fällande domar eller straff i fall av lämplig karaktär, i enlighet med de tre internationella konventionerna om narkotikakontroll, samt främjande av proportionerliga åtgärder¹⁴,

¹³ Rådets slutsatser om främjande av alternativ till tvångsåtgärder för narkotikaanvändande lagöverträdare, 2018, s. 5.

¹⁴ Slutdokumentet från FN:s generalförsamlings extra session 2016 om narkotikaproblemet i världen, punkterna 4j och 4l.

SOM ÄVEN NOTERAR att FN-systemets gemensamma ståndpunkt om narkotikapolitiken konstaterar att FN:s konventioner om narkotikakontroll gör det möjligt för länder att utforma och genomföra nationell narkotikapolitik i enlighet med sina prioriteringar och behov, i överensstämmelse med principen om gemensamt och delat ansvar och tillämplig internationell rätt¹⁵,

SOM ERKÄNNER behovet av att främja och uppmuntra ett aktivt och meningsfullt deltagande av och engagemang från det civila samhället, inbegripet icke-statliga organisationer, ungdomar, personer som använder narkotika, personer som utnyttjar narkotikarelaterade tjänster, forskarvärlden och andra experter vid utformningen och genomförandet av narkotikapolitiken¹⁶,

SOM ÄR MEDVETET OM behovet av att undvika intressekonflikter vid utformningen och genomförandet av narkotikapolitiken och att säkerställa att den inte påverkas av otillbörliga kommersiella intressen och att eventuella intressekonflikter åtgärdas i enlighet med gällande nationella förfaranden,

SOM ERKÄNNER att det faller inom medlemsstaternas behörighetsområde att utforma och anta nationell straffrättslig politik och straffrättsliga lagar som rör definitionen av narkotikarelaterade brott och påföljder, och SOM ERINRAR OM att EU, i enlighet med EUF-fördragets artikel 168, ska komplettera medlemsstaternas insatser för att minska narkotikarelaterade hälsoskador, inklusive upplysning och förebyggande verksamhet

1. UPPMANAR EU:s medlemsstater att ytterligare stödja utvecklingen och genomförandet av evidensbaserade strategier och insatser som sätter mänskliga rättigheter i centrum för narkotikainsatser, samtidigt som man bekämpar brottslighet och säkerställer allmän säkerhet och trygghet, hållbara och livskraftiga försörjningsmöjligheter och enskilda personers, familjers och samhällens hälsa i hela EU,

¹⁵ FN:s gemensamma ståndpunkt till stöd för genomförandet av den internationella politiken för narkotikakontroll genom effektivt samarbete mellan olika organ, 2018, s. 12, CND:s resolution 62/8.

¹⁶ Utarbetad på grundval av EU:s narkotikastrategi 2021–2025, strategisk prioritering 7.3

2. UPPMANAR EU:s medlemsstater att ytterligare främja narkotikapolitik som respekterar de mänskliga rättigheterna, tar itu med diskriminering och minskar stigmatiseringen av människor som använder narkotika, i syfte att säkerställa frivillig tillgång till tjänster, inbegripet förebyggande åtgärder, evidensbaserade program för livskunskap, risk- och skademinskning, tidig upptäckt och ingripande, rådgivning, behandling, rehabilitering, social återanpassning och återhämtning för personer som använder narkotika samt behandling av narkotikarelaterad sjuklighet,
3. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater att inom sin narkotikapolitik ytterligare främja jämställdhets- och åldersanpassade åtgärder som återspeglar de särskilda behoven hos barn och ungdomar, kvinnor och personer i marginaliserade och utsatta situationer,
4. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater att ägna särskild uppmärksamhet åt skyddet av barns rättigheter, inbegripet skydd av barn mot narkotikamissbruk, och åt att förhindra att barn utnyttjas för olaglig framställning av och handel med narkotika,
5. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater att se till att människor i det straffrättsliga systemet, inbegripet de som är föremål för alternativ till tvångsåtgärder, har frivillig tillgång till icke-diskriminerande och köns- och åldersanpassade evidensbaserade narkotikatjänster, utifrån deras behov och informerade samtycke,
6. UPPMANAR EU:s medlemsstater att, när så är lämpligt, stödja ett aktivt och meningsfullt deltagande och engagemang av forskarvärlden och experter, det civila samhället, inbegripet icke-statliga organisationer, ungdomar, kvinnor och personer som använder narkotika i narkotikapolitiken,
7. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater och, i enlighet med deras befogenheter, relevanta EU-organ och EU-byråer att stärka det internationella samarbetet och integrera den evidensbaserade och välvägd strategin för mänskliga rättigheter, bland annat i utvecklingsprogram för narkotikapolitik, för att främja fullständig efterlevnad av internationell människorättslagstiftning, inbegripet principerna om jämlikhet och icke-diskriminering,

8. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater, relevanta EU-organ och EU-byråer att se till att utvecklingsinriktade narkotikapolitiska åtgärder, inbegripet alternativ utveckling, följer principerna om villkorslöshet, icke-diskriminering och lämplig ordning, främjar jämställdhet och att egenansvar bland målgrupperna säkerställs,
9. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater och, i enlighet med deras befogenheter, relevanta EU-organ och EU-byråer att kraftfullt motsätta sig införandet av oproportionerliga och omänskliga påföljder för narkotikarelaterade brott, såsom dödsstraff, utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden,
10. UPPMUNTRAR EU:s medlemsstater att, när så är lämpligt och i enlighet med sin nationella lagstiftning och inom ramen för FN:s konventioner om narkotikakontroll och EU:s lagstiftning, ytterligare utforska evidensbaserad bästa praxis och innovativa strategier som minskar stigmatiseringen och diskrimineringen av människor som använder narkotika,
11. UPPMANAR EU:s medlemsstater och, i enlighet med deras befogenheter, kommissionen och relevanta EU-organ att samla in och utbyta information om effekterna av genomförandet av narkotikarelaterade straffrättsliga åtgärder och alternativ till tvångsåtgärder för personer som använder narkotika, särskilt personer i marginaliserade och utsatta situationer,
12. UPPMANAR EU:s medlemsstater och, i enlighet med deras befogenheter, relevanta EU-organ och EU-byråer att sprida information och utbyta bästa praxis vid genomförandet och utvecklingen av den människorättsbaserade strategin för narkotikapolitik och strategier för att minska stigmatisering och diskriminering, bland annat genom EU:s yttre åtgärder,
13. UPPMANAR EU:s medlemsstater, kommissionen och relevanta EU-organ att när så är lämpligt, i enlighet med sina respektive befogenheter och med beaktande av tillgängliga uppgifter, beakta människorätsfrågor vid utvärderingen av narkotikapolitiken.